



Sophia van Bommel van Kleef,

vrouw van Rhenen (ca. 1090 – 1130)

Eerste en laatste kasteelvrouw op de Horst te Rhenen en moeder van bisschop Godefridus van Rhenen

Kasteel Ter Horst

Tussen de Cuneraweg en De Dijk in Achterberg stond ooit een groot kasteel. Het Kasteel Ter Horst of De Horst is 400 jaar lang een belangrijke plek in Zuidoost-Utrecht en heeft bijgedragen aan de bloei van Rhenen. Horst betekent hoogte, op de plek van het kasteel bevond zich vroeger een verhoging. De eerste bewoners van het kasteel zijn Sophia van Bommel van Kleef en haar man Godfried van Aarschot. Zij trouwen in 1110. Godfried van Aarschot, de heer van Rhenen bouwt in de eerste helft van de 12^e eeuw een castrum (fort/kamp) op een alodiaal (vrij van leenrecht) goed. Het castrum is een gebouw met daaromheen een palissade die door een gracht omgeven is. Sophia wordt dan kasteelvrouw. Adellijke vrouwen bekleden vooral om praktische redenen een belangrijke positie in de samenleving, zeker als beheerder van het domein wanneer de kasteelheer voor lange tijd afwezig is en het domein niet onbeheerd achtergelaten kan worden.

Sophia is rond 1090 geboren en overlijdt in 1139. Ze is de dochter van Diederik II van Kleef (1091 tot 1119) die meedoet aan de Eerste Kruistocht (1097 – 1099) en Katherina van Henegouwen.

Uit haar huwelijk met Godfried van Rhenen - Aarschot wordt een zoon geboren, de latere bisschop Godefridus van Rhenen die van 1156 – 1178 bisschop van Utrecht is.

Verblijf voor de bisschop

In 1159 wordt het kasteel Ter Horst verwoest tijdens een opstand door de eigen burgers en dienstmannen. Godefridus herbouwt het kasteel in steen, ter bescherming van het bisdom Utrecht tegen de Hertog van Gelre. Bij zijn overlijden in 1178 laat Godefridus, die als bisschop niet getrouwd is en geen broers en zusters heeft, het kasteel na aan het bisdom Utrecht.

Ondergang kasteel

De bisschoppen gebruiken het kasteel in eerste instantie als buitenverblijf, maar al snel wordt de gehele geestelijke en wereldlijke organisatie vanuit Utrecht naar Ter Horst en dus naar Rhenen gebracht. In de eeuwen daarop komt het kasteel soms tijdelijk in bezit of gebruik van een derde, maar steeds komt het terug bij het bisdom Utrecht. Als hertog Karel van Gelre het kasteel in de 16^e eeuw op de verzwakte bisschoppen verovert, verwoest hij het grondig. De (tuf)stenen worden verkocht om er in Utrecht Vredenburg mee op te bouwen en de muren van de stad Rhenen mee te restaureren. De opbrengst is maar liefst 10.000 florijnen (?). Voor die tijd een enorm bedrag, waaruit blijkt dat het om een flink kasteel gaat. Het kasteelterrein is nu weiland.

En zo blijft Sophia de enige echte kasteelvrouw van Rhenen.

Bron

<https://www.geni.com/people/Sophia-van-Rhenen/6000000012667246513>

<http://johnooms.nl/heren-en-vrouwen-van-adel/rhenen/>

Bron: Kasteel "Ter Horst" – de stichting, wat eraan voorafging en de gevolgen, J. Combrink, Oud Rhenen, p. 2 ev, sept. 1990

www.kasteleninutrecht.eu